

DET KONGELIGE SAMFERDSELSDEPARTEMENT

Jernbanedirektoratet
Postboks 16 Sentrum
0101 OSLO

Deres ref

Vår ref
17/1947-

Dato
20. desember 2017

Statsbudsjettet 2018 - Tildelingsbrev til Jernbanedirektoratet

1. INNLEDNING

Samferdselsdepartementet viser til Prop. 1 S/Innst. 13 S (2017-2018), som ble behandlet i Stortinget 14. desember 2017. Dette brevet gjelder Stortingets budsjettvedtak mv. og de vilkår og krav som departementet stiller til Jernbanedirektoratet i 2018.

Tildelingsbrevet trekker opp målene for virksomheten og sektoren, herunder etappemål, samt prioriteringer og krav i 2018. Instruksen for direktoratet og arbeidsoppgavene direktoratet har i henhold til denne skal til enhver tid følges opp.

2. OVERORDNEDE MÅL

Hovedmålene for regjeringens samferdselspolitikk er trukket opp i Meld. St. 33 (2016-2017) *Nasjonal transportplan 2018-2029*. Det overordnede målet er et transportsystem som er sikkert, fremmer verdiskaping og bidrar til omstilling til lavutslippssamfunnet. Hovedmålene i transportpolitikken er å bedre framkommeligheten, redusere transportulykker i tråd med nullvisjonen og redusere klimagassutslippene. Hovedmålene skal legges til grunn for prioriteringer i 2018, i tillegg til forutsetninger i Meld. St. 27 (2014-2015) *På rett spor – reform av jernbanesektoren*.

Samferdselsdepartementet har det overordnede, strategiske ansvaret for utviklingen av jernbanesektoren. Jernbanedirektoratet skal omsette nasjonale mål samt Stortingets og departementets krav og føringer til konkrete resultater innenfor de økonomiske rammene som stilles til rådighet. Jernbanesektoren skal i større grad skal styres på effekter fremfor på aktiviteter og tiltak. Gjennom avtaler mellom direktoratet og Bane NOR SF, togselskaper, Entur AS og Norske tog AS, ivaretar direktoratet avtalestyring og koordinering av den operative virksomheten i sektoren. En viktig oppgave for Jernbanedirektoratet er å avdekke

Postadresse
Postboks 8010 Dep
0030 Oslo
postmottak@sd.dep.no

Kontoradresse
Akersg. 59
www.sd.dep.no

Telefon*
22 24 90 90
Org no.
972 417 904

Avdeling
Kollektivtransport- og
baneavdelingen

Saksbehandler
Fredrik Birkheim
Arnesen
22 24 83 37

eventuelle svakheter og risikoer for manglende måloppnåelse i sektoren og iverksette tiltak, herunder om nødvendig varsle Samferdselsdepartementet.

Direktoratet skal ha god oversikt over relevant teknologisk utvikling, og gjennom utredningsoppdrag, handlingsprogram og innspill til Nasjonal transportplan fremme forslag for departementet om utnyttelse av mulighetene som ligger i ny teknologi for jernbanen. Jernbanedirektoratet skal ta en aktiv rolle i å koordinere tiltak og bidra til nødvendig kunnskap og samarbeid i sektoren for at ny teknologi og nye mobilitetsløsninger på jernbane kan prøves ut og ev. tas i bruk i Norge.

Jernbanedirektoratet ivaretar også oppgaver innen nasjonal reiseplanlegging og elektronisk billettering innen all kollektivtransport, og forvalter tildelte bevilgninger og fastsetter standarder som transportørene skal følge.. Jernbanedirektoratet skal delta i den administrative forhandlings-/koordineringsgruppen for byvekstavtalene, som ledes av Statens vegvesen. Etaten skal bidra med faglige vurderinger og innspill i arbeidet med mandatene, til møtene i den politiske styringsgruppen og ellers i forhandlingsprosessen, samt i oppfølgingen av avtalene. Etaten skal rapportere på bruk av midler på kap. 1352, post 73 når dette blir inkludert i avtalene. Der det er relevant kan direktoratet også gi innspill til Bane NORs forvaltning av innsigelsesinstituttet, og være høringsinstans og gi råd til lokal og regional arealplanlegging.

Direktoratet ivaretar grenseflater mot en rekke aktører og interessenter. God rolleforståelse, høy forvaltnings- og forhandlingskompetanse er viktig for å sikre at statens interesser i sektoren blir ivaretatt på en god måte.

3. MÅL, STYRINGSPARAMETERE OG OPPDRAG FOR 2018

Jernbanedirektoratet skal i 2018 drive virksomhet i egen regi og kjøpe tjenester i tråd med føringer i Prop. 1 S og Innst. 13 S (2017-2018). Det følger av Prop 1 S (2017-2018) at Jernbanedirektoratet skal prioritere sikker og driftsstabil togdrift, effektivisering i sektoren, innfasing av nye tog på Gjøvik- og Vossebanen, planlegging av IC-utbyggingen fram mot milepælene i Nasjonal transportplan 2018–2029, rasjonell framdrift i alle pågående store investeringsprosjekter og ERTMS-prosjektet, eventuell oppstart av to nye IC-prosjekter, Venjar–Eidsvoll–Langset på Dovrebanen og Sandbukta–Moss–Såstad på Østfoldbanen og vellykket gjennomføring av konkurranseutsetting av Trafikkpakke sør.

Det sentrale målet med transportreformen, som jernbanereformen er en viktig del av, er å sikre større samfunnsøkonomisk lønnsomhet i transportsektoren. Dette krever at de ulike virksomhetene i sektoren drives effektivt. Jernbanedirektoratet skal i 2018 dokumentere egen effektivitet, og rapportere i tertial- og årsrapportene, jf. pkt. 4.1 om effektivisering. Jernbanedirektoratet må i 2018 legge stor vekt på å følge opp effektivitetsmål i avtaler med leverandørene, og på å sikre at leverandørene kan dokumentere egen effektivitet og utviklingen i denne. Der det skal inngås avtaler etter konkurranse, må direktoratet legge til rette for god konkurranse om oppdragene.

Direktoratet skal være en tydelig bestiller av både infrastrukturtenester og persontransport med tog og legge stor vekt på å oppnå målene med kjøpene. Departementet ber direktoratet i andre tertialrapport om å redegjøre for hvordan direktoratet har jobbet med å utvikle sin bestillerrolle.

Jernbanen er et system, hvor direktoratet har fått og innehar en viktig koordineringsrolle. Direktoratet skal også være en pådriver for nødvendig og konstruktiv samhandling blant aktørene i sektoren. Dette krever stor grad av rollebevissthet hos mange aktører, og Jernbanedirektoratet skal gjennom sitt ansvar og sine aktiviteter overfor sektorens øvrige aktører bidra til denne.

Investeringer i infrastruktur, herunder knutepunkter, skal bidra til å nå målet om at persontransportveksten i storbyområdene tas med kollektivtrafikk, sykling og gange. Direktoratet skal i sine bestillinger påse at det er tydelige hvilke mål (samfunns mål, effektmål, resultatmål) som skal oppnås og at disse er i samsvar med de overordnede målsetningene. Direktoratet skal i handlingsprogrammet og arbeidet med grunnlagsmaterialet til Nasjonal transportplan synliggjøre hvorvidt det er mulig å få bedre og raskere måloppnåelse, eksempelvis ved tidligere effektuttak, som ruteforbedringer, ved ferdigstilling av utbyggingsprosjekter.

Oppfølging av målene i Nasjonal transportplan 2018-2029

Samferdselsdepartementet viser til målstrukturen med tre hovedmål og tilhørende etappemål med styringsparametere (indikatorer) for transportpolitikken i kap. 5 av Meld. St. 33 (2016-2017) *Nasjonal transportplan 2018-2029*, og omtalen av kap. 1352 i Prop. 1 S (2017-2018). I det følgende omtales hovedmålene i Nasjonal transportplan 2018-2029, med de etappemål og indikatorer/styringsparametere som gjelder for 2018. Direktoratet skal redegjøre for status i oppfølgingen av målene gjennom året i tertial- og årsrapportene jf. vedlagt rapporteringsbilag med bla. krav til innhold i nevnte rapporter.

Jernbanedirektoratet m.fl. har i brev av 30. juni 2017 har fått i oppdrag å utvikle nye indikatorer for handlingsprogrammene for Nasjonal transportplan 2018-2029.

Samferdselsdepartementet ber om å bli forelagt forslag til operasjonalisering av indikatorene forut for høring av handlingsprogrammet. Videre har Samferdselsdepartementet i Prop. 1 S (2017-2018) varslet at det i forkant av 2019-budsjettet skal foretas en større gjennomgang av mål og sanksjonsmekanismer. Departementet ber direktoratet forestå en slik gjennomgang, og vil komme tilbake med en konkretisering av oppdraget i eget brev.

3.1 Hovedmål 1 – Framkommelighet

«Bedre framkommelighet for personer og gods i hele landet»			
Etappemål	Indikatorer/styringsparametere	Resultatmål 2018	Rapportering 2018
1.1 Transportsystemet skal bli mer robust og pålitelig	Punktlighet Gardermobanen Punktlighet øvrige gods- og persontog Regularitet Oppetid	≥ 95,0 pst. ≥ 90,0 pst. ≥ 99,2 pst. ≥ 99,3 pst.	Tertial- og årsrapporter
1.2 Kortere reisetid og tilstrekkelig kapasitet	Frekvens i lokaltogtrafikken i de store byene	Settes i HP*	
1.3 Universelt utformede reisekjeder	Antall jernbanestasjoner som er tilgjengelige eller universelt utformet Antall jernbanestasjoner med universelt utformet informasjonssystem	Settes i HP*	Årsrapport
1.4 Transportkostnader for godstransport skal reduseres, de ulike transportmidlenes fortrinn utnyttes og mer gods overføres fra vei til bane	Utvikling av effektiviteten i godstransporten ved bruk av SSBs prisindeks for transport og lagring Utvikling i utvalgte konkurranseflater jernbane-veg: Pendeltog vs. innenlands transport av stykkgoods på veg	Settes i HP*	

* HP = Handlingsprogram for jernbanesektoren 2018-2029, under utarbeidelse med planlagt fastsettelse i juli 2018.

3.1.1 Prioriteringer for å bedre framkommelighet for personer og gods i 2018

Både etappemål 1.1 *transportsystemet skal bli mer robust og pålitelig* og etappemål 1.2 *kortere reisetid og tilstrekkelig kapasitet* påvirkes av de samme virkemidlene; å vedlikeholde og forbedre eksisterende infrastruktur, planlegge og bygge ny infrastruktur og å utvikle togtilbudet. Jernbanedirektoratet utøver ingen konkret produksjon selv og direktoratets viktigste virkemidler for å bidra til måloppnåelsen er dermed

- 1) kjøp av persontransporttjenester med tog
- 2) kjøp av infrastrukturtenester, drift og vedlikehold
- 3) kjøp av infrastrukturtenester, planlegging
- 4) kjøp av infrastrukturtenester, investeringer

Nedenfor presiseres hvilke prioriteringer Jernbanedirektoratet skal ta hensyn til ved utførelsen av disse fire kjøpene. En generell føring er at Jernbanedirektoratet, i dialog med berørte aktører, må sørge for at det gjøres gode avveininger mellom kapasitetsutnyttelse, driftsstabilitet og et attraktivt og kundesvennlig rutetilbud. Tilsvarende må direktoratet ta hensyn til godstransportørens behov ved kjøp av persontransport med tog, jf. omtale under etappemål 1.4.

Jernbanedirektoratet skal redegjøre for status i oppfølgingen av etappemål 1.1 og 1.2 i tertial- og årsrapportene. Det skal rapporteres om resultater iht. mål for punktlighet (også separat for Gardermobanen og øvrige person- og godstog), regularitet og oppetid. I rapporteringen bes Jernbanedirektoratet om å omtale forhold som har påvirket måloppnåelsen, og hvilke tiltak som eventuelt har vært satt i verk.

For etappemål 1.3 universelt utformede reisekjeder, skal direktoratet i årsrapporten for 2019 rapportere om universelt utformede reisekjeder og antall/andel passasjerer på stasjoner med universell utforming eller som er definert som «tilgjengelige». Videre skal det rapporteres på antall/andel stasjoner hvor det er etablert assistanseordning for togpassasjerer.

For etappemål 1.4 Transportkostnader for godstransport skal reduseres, de ulike transportmidlenes fortrinn utnyttes og mer gods overføres fra vei til bane, må jernbanedirektoratet ta hensyn til godstransportørenes behov ved kjøp av persontransport med tog, jf. omtale under etappemål 1.1 Direktoratet skal også følge med på utviklingen i godsmarkedet slik at direktoratet kan holde departementet orientert om effekten av rammevilkårene for godsnæringen og gi råd til departementet dersom utviklingen går i feil retning. Jernbanedirektoratet skal redegjøre for status i oppfølgingen av etappemålet i tertial- og årsrapportene.

3.1.2 Prioriteringer i forbindelse med kjøp av persontransport med tog

Bevilgningen på kap. 1352, post 70 Kjøp av persontransport med tog, skal dekke vederlag for de persontogtilbudene som staten ved Jernbanedirektoratet kjøper i 2018. Bevilgningen dekker også kompensasjon for økt merverdiavgiftssats fra 10 til 12 prosent.

Det er viktig at Jernbanedirektoratet lykkes med innføringen av konkurranse om persontransport med tog. En viktig del av dette arbeidet er å forhandle frem tilgangsavtaler med Entur AS og Norske tog AS, som skal ligge ved konkurranseavtalene. Tilgangsavtalene sikrer at togoperatørene, som ønsker å delta i konkurransene, får lik tilgang til viktige produksjonsfaktorer. Mandat for arbeidet med konkurranseutsettingen av kommende trafikkpakker fastsettes av Samferdselsdepartementet, herunder målene med den enkelte anskaffelse. Jernbanedirektoratet skal vurdere og foreslå hvilke beslutninger som må avklares med Samferdselsdepartementet, og informere departementet i de jevnlige rapporteringsmøtene om kjøp av persontransport med tog. Arbeidet med å forhandle frem nye avtaler må tilpasses den ordinære budsjettprosessen, herunder må bevilgningsforslag og fullmaktsforslag fremmes innen fristene departementet setter.

Gjennom avtalen mellom direktoratet og Entur AS og ved oppfølgingen av direktoratets oppgaver innen nasjonal reiseplanlegging og elektronisk billettering, skal Jernbanedirektoratet sikre at salg og billettering for jernbane utføres på en slik måte at det i kommende konkurranser om persontogtrafikk gis like konkurransevilkår og lave etableringshindringer for togoperatørene. Enkel billettering for de reisende er en forutsetning ved konkurranseutsetting av persontogtrafikken. Direktoratet skal gjennom tilgangsavtalen sikre mulighet for kjøp av togbilletter uten at den reisende må sette seg inn i hvem som trafikkerer de ulike strekningene. Ved å ivareta statens initiativer innen reiseplanlegging og billettering samlet og effektivt, skal direktoratet bidra til at det blir enklere å reise kollektivt.

Jernbanedirektoratet skal forhandle frem flerårige takstsamarbeidsavtaler om persontransport med lokale myndigheter, der det er behov for slike. Disse vil ligge som

premiss for trafikkavtalene med togoperatørene. Som nevnt over skal slike avtaler utvikles i en retning som gir alle parter incentiv til samarbeid om sømløse reiser, slik at de reisende får et minst like godt integrert tilbud som i dag og slik at de økonomiske byrdene synliggjøres. Ved inngåelse av nye takstsamarbeidsavtaler skal direktoratet sikre et godt avregningsgrunnlag, slik at tvister om avregning kan unngås og at transportkjøperne har et godt datagrunnlag å bygge sine analyser på. Krav om innrapportering av data er forankret i den kommende forskriften om billettering ved jernbanetransport.

Jernbanedirektoratets viktigste oppgaver innen kjøp av persontransport med tog i 2018 er å:

- Følge opp og forvalte eksisterende avtaler (NSB AS, NSB Gjøvikbanen AS, Flytoget AS, samt grenseoverskridende avtaler med SJ AB/Trafikverket om strekningene Oslo-Stockholm og SJ Norrlandståg/Trafikverket om persontogtrafikken på Ofotbanen).
- Gjennomføre konkurranse om avtaler om persontransport med tog og inngå trafikkavtale om trafikkpakke 1 Sør i juni 2018.
- Forberede og utlyse konkurranseutsetting av trafikkpakke 2 Nord våren 2018, med avtaleinngåelse i desember 2018.
- Forberede og utlyse konkurranseutsetting av trafikkpakke 3 Vest høsten 2018, med utsendelse av konkurransegrunnlaget i desember 2018.

Samferdselsdepartementet viser til Prop. 1 S (2017–2018) for omtalen av restverdisikring og håndteringen av denne, jf. også fullmakt i pkt. 7.2. Jernbanedirektoratet skal utarbeide et garantibrev til Norske tog AS som nærmere angir vilkårene for garantien og statens forpliktelser utover budsjettåret 2018. Garantiordningen skal så langt det lar seg gjøre utarbeides i tråd med reglement for økonomistyring i staten.

Følgende prinsipper skal legges til grunn for Jernbanedirektoratets kjøp av persontransport med tog:

- De reisende skal få et bedre togtilbud enn de har i dag, når det er hensiktsmessig.
- Gjennom konkurranse skal direktoratet sørge for en god avveining mellom kostnader/pris og øvrige tildelingskriterier.
- Nettoavtaler bør brukes der dette anses formålstjenlig.
- Krav til tjenesten bør begrenses slik at togtilbyderen gis stor operasjonell og kommersiell frihet hensyntatt målene med konkurransen og andre særskilte forhold, spesielt bør direktoratet identifisere alle krav som kan være kostnadsdrivende og søke å unngå slike.
- Tildelingskriterier i konkurranser må være tydelige og forankret i målet med kjøpet.
- Ansvaret for håndtering av risiko bør legges til parten som er nærmest til å begrense denne.
- Trafikkavtalene skal ikke gi togoperatøren mer enn rimelig fortjeneste.

3.1.3 Prioriteringer i forbindelse med kjøp av infrastruktur tjenester – drift og vedlikehold

Bevilgningen for 2018 på kap. 1352, post 71 Kjøp av infrastruktur tjenester – drift og vedlikehold, skal dekke direktoratets kjøp av tjenester innen drift og vedlikehold, samt innføringen av ERTMS. Bevilgningene skal dekke et forventet omfang av uforutsette forhold, herunder opprydding og istandsetting etter ras og flom.

Hovedformålet med direktoratets kjøp av drifts- og vedlikeholdstjenester er å opprettholde og videreutvikle en sikker og driftsstabil trafikkavvikling på jernbanen, herunder å opprettholde infrastrukturens ytelse slik at oppetid og regularitet som et minimum kan opprettholdes på nivå med resultatene i 2016, men med mål om høyere måloppnåelse, jf. tabell 4.26 i Prop 1 S (2017-2018).

I den flerårige avtalen som inngås med Bane NOR SF, må direktoratet sørge for at det stilles krav om at samlede driftsutgifter for Bane NOR SF holdes på inntil samme nivå som for 2017 og at driftsutgiftene på sikt skal reduseres som følge av effektivisering. Det vises til Prop. 1 S (2017-2018), side 157, der det presiseres at driftsutgiftene dekkes av inntil 2 600 mill. kr av bevilgningen på post 71 i 2018. De øvrige driftskostnadene skal dekkes inn av Bane NOR sine inntekter.

Avtalen om kjøp av infrastruktur tjenester for tilgjengelig infrastruktur for perioden 2018–2021 skal sikre at minimum 2 100 mill. kr brukes på fornyelsesaktiviteter (ekskudert ERTMS) årlig. Dette for å legge til rette for et velfungerende leverandørmarked, opprettholdelse av standarden på jernbaneinfrastrukturen og realisering av effektiviseringsgevinster.

Bevilgningen til drift og vedlikehold er satt med utgangspunkt i at 2017-nivået på Bane NOR SF sine inntekter fra kjørevegsavgifter, brukerbetaling mv. videreføres i 2018, jf. Prop. 1 S (2017-2018). Dersom Bane NOR SF innfører nye avgifter/høyere satser som medfører økt kompensasjon fra staten til togselskapene, vil vederlaget til Bane NOR SF kunne bli redusert tilsvarende (økning av bevilgning på post 70 mot tilsvarende reduksjon over post 71). Dette skal reflekteres i avtalene med Bane NOR SF.

For å gi Bane NOR SF forutsigbarhet for å ta ut effektiviseringsgevinster, skal Jernbanedirektoratet inngå en fireårig intensjonsavtale for perioden 2018–2021 om kjøp av infrastruktur tjenester med Bane NOR SF, basert på en forutsetning om at 2018-nivået til drift og vedlikehold videreføres i 2019–2021. Intensjonsavtalen må ha forbehold om Stortingets framtidige budsjettvedtak. Avtalene må kunne oppdateres årlig med nye forutsetninger, herunder eventuelle vedtak om økte bevilgninger til formålet. Samferdselsdepartementet er innforstått med at dersom vederlaget skulle bli redusert i en reforhandlet avtale, kan dette bety reduserte krav til resultater sammenliknet med det som var avtalt.

Det er forutsatt at direktoratet sørger for å målstyre og ikke tiltaksstyre Bane NOR SF gjennom avtalene, slik at det er opp til Bane NOR SF å vurdere hvilke tiltak som best når de avtalefestede kravene, herunder vurdere fordelingen mellom korrektivt vedlikehold, forebyggende vedlikehold og fornyelsestiltak på de ulike banestrekninger.

Direktoratet skal påse at Bane NOR SF så raskt som mulig ferdigstiller arbeidet med å dokumentere infrastrukturen, samt etablerer et opplegg for objektiv måling og oppfølging av tilstanden til infrastrukturen. Direktoratet må også sørge for å stille krav om at Bane NOR SF ved årsslutt rapporterer om bruken av midler og om utvikling i tilstand og vedlikeholdsetterslep.

Som omtalt i Prop. 126 S (2015-2016), jf. også brev av 24.06.16 om Statsbudsjettet 2016 – supplerende tildelingsbrev etter revidert nasjonalbudsjett 2016, ser departementet behov for at Jernbanedirektoratet har særskilt oppfølging av ERTMS-prosjektet overfor Bane NOR SF. Departementet minner om at direktoratet må sørge for tett oppfølging av avtalen om ERTMS-prosjektet for å sikre at risiko fanges tidlig opp og håndteres.

3.1.4 Prioriteringer i forbindelse med kjøp av infrastrukturtjenester – planlegging

Bevilgningen for 2018 på kap. 1352, post 72 Kjøp av infrastrukturtjenester – planlegging, skal dekke direktoratets utgifter til kjøp av tjenester innen planlegging av investeringsprosjekter fra Bane NOR SF, jf. omtale i Prop. 1 S (2017-2018). I 2018 skal Jernbanedirektoratet:

- Prioritere rasjonell gjennomføring av pågående planleggingsoppdrag
 - Av mindre tiltak prioriteres særlig planlegging av kapasitetsøkende tiltak for godstrafikk og innfasing av nye tog.
- Følge opp de fem hovedprinsippene for planlegging av IC-strekningene slik de fremgår av Prop. 1 S (2014-2015) med reviderte milepæler og rammer for utbyggingen presisert i Meld. St. 33 (2016-2017) *Nasjonal transportplan 2018-2029* og Prop. 1 S (2017-2018).
- Initiere planlegging av nye prosjekter og tiltak som bygger opp under de transportpolitiske målene i inneværende Nasjonal transportplan.

Når planleggingsaktivitetene når formelle milepæler, skal Jernbanedirektoratet orientere Samferdselsdepartementet om status, herunder utvikling i kostnadsanslag og fremdrift. Jernbanedirektoratet skal videre orientere om fremdrift i pågående planleggingsaktiviteter i forbindelse med tertial- og årsrapportering.

Som det fremgår av stortingsmeldingen om Nasjonal transportplan 2018-2029 har Samferdselsdepartementet besluttet å gjennomføre flere tiltak for å bedre kostnadskontrollen tidlig fase i planleggingen av samferdselsprosjekter. To sentrale tiltak for å bedre kostnadsstyringen i tidlig fase er å etablere en praksis med fastsettelse av styringsmål for de store prosjektene og å etablere endringslogger. I budsjettarbeidet i 2018 skal Jernbanedirektoratet redegjøre for eventuelle kostnadsendringer i prosjektene som inngår i

første seksårsperiode av Nasjonal transportplan 2018-2029. Det skal tas utgangspunkt i kostnadsanslagene som er lagt til grunn i Nasjonal transportplan 2018-2029, og det må redegjøres for konsekvenser av kostnadsendringene f.eks. i form av utsettelse av andre prioriterte prosjekter som inngår i planen, jf. egen bestilling i brev av 15. desember 2017.

3.1.5 Prioriteringer i forbindelse med kjøp av infrastrukturtenester – investeringer

Bevilgningen for 2018 på kap. 1352, post 73 Kjøp av infrastrukturtenester – investeringer, skal dekke direktoratets kjøp av utbyggingstjenester for alle avtalefestede investeringer i jernbaneinfrastruktur. Direktoratet skal inkludere avtalebestemmelser om effekt- og resultatmål i tillegg til bestemmelser om rapportering og håndtering av eventuelle mangler. Jernbanedirektoratet skal inngå avtaler som sikrer at direktoratet får varsel dersom de pågående investeringsprosjektene ikke når, eller ser ut til å nå, de mål og forutsetninger som er avtalefestede og/eller fremgår av Prop. 1 S (2017-2018), og skal rapportere dette videre til departementet i tertialrapporteringen.

Støtteordningen for private sidespor er et virkemiddel for å bygge opp under målene for godstrafikken, jf. etappemål 1.4. Ordningen forvaltes av Jernbanedirektoratet.

Samferdselsdepartementet ber også Jernbanedirektoratet i 2018 fortsette arbeidet med å koordinere tiltak for bedre nett-/mobiledkning til de reisende, jf. brev av 23. oktober.

3.2 Hovedmål 2 – Trafikksikkerhet

«Redusere transportulykker i tråd med nullvisjonen»			
Etappemål	Indikatorer/styringsparametere	Resultatmål 2018	Rapportering 2018
2.1 Opprettholde og styrke det høye sikkerhetsnivået i jernbane, luftfart og sjøtransport	Maks. antall drepte siste 5 år	19	Tertial- og årsrapporter
	Maks. antall hardt skadd siste 5 år	15	
	Maks. antall alvorlige hendelser («Jernbaneulykker») siste 5 år	98	

Nullvisjonen er utgangspunktet for trafikksikkerhetsarbeidet innen hele transportsektoren. I Nasjonal transportplan 2018-2029 er målet om en årlig forbedring på 4,5 prosent på de parameterne som er satt for trafikksikkerhetsarbeidet på jernbanen videreført.

De enkelte aktørene har et selvstendig ansvar etter jernbanelovgivningen for *sikker drift* av sin virksomhet.

Det er forutsatt at direktoratet ikke tiltakstyrer Bane NOR SF innenfor programområdet Sikkerhet og miljø, jf. omtale i Prop. 1 S (2017-2018). Dette innebærer at direktoratet må sørge for at avtalen med Bane NOR SF reflekterer at det er Bane NOR SF som, innenfor de rammer avtalen setter, må vurdere hvilke tiltak som gir best måloppnåelse innenfor dette området.

Direktoratet skal rapportere til departementet om utviklingen innenfor sikkerhetsmålene som er fastsatt, og skal i tertial- og årsrapporten redegjøre for status i oppfølgingen av trafikksikkerhetsmålene.

3.2.1 Prioriteringer for å redusere transportulykker i tråd med nullvisjonen i 2018

Direktoratet skal rapportere på målsettingene i Nasjonal transportplan 2018-2029. Det operative ansvaret for samordning av beredskap og krisehåndtering ligger imidlertid hos Bane NOR SF. Ny § 6 b i jernbaneloven gir hjemmel til å fastsette nærmere bestemmelser om nasjonal beredskap. Direktoratet bes bidra i dette forskriftsarbeidet når det starter opp.

Konsulentselskapet Safetec har gjennomført en risikoanalyse som grunnlag for å vurdere ulike tiltak som skal ivareta sikkerheten i en reformert jernbanesektor. I brev av 14. november 2016 har Samferdselsdepartementet bedt Jernbanedirektoratet, med utgangspunkt i rapporten, om å vurdere nærmere den konkrete oppfølgingen av tiltakene som fremgår av rapporten, samt jevnlig oppdatere fareloggen. I tillegg er Jernbanedirektoratet bedt om å underrette departementet dersom det identifiseres andre farer relatert til gjennomføring av reformen. Direktoratet skal i tertialrapporteringen beskrive hvordan rapporten er fulgt opp. I 2018 vil oppfølgingen av rapporten blir et fast punkt på etatsstyringsmøtene.

3.3 Hovedmål 3 – Miljø

«Redusere klimagassutslippene i tråd med en omstilling til et lavutslippssamfunn og redusere andre negative miljøkonsekvenser»			
Etappe	Indikatorer/styringsparametere	Resultatmål 2018	Rapportering 2018
3.1 Redusere klimagassutslippene i tråd med Norges klimamål	Klimagassutslipp fra jernbanesektoren, målt i CO2-ekvivalenter	Ikke definert*	Årsrapport
3.2 Bidra til å oppfylle nasjonale mål for ren luft og støy	Antall personer utsatt for et innendørs støy nivå over 38 dB	Ikke definert*	Årsrapport
3.3 Begrense tapet av naturmangfold	Utbedring av konflikter mellom naturmangfold og transportnettet.	Ikke definert*	Årsrapport

* Det vises til langsiktige resultatmål for planperioden i Meld. St. 33 (2018-2029), side 73-82, jf. også Prop. 1 S (2017-2018), side 209-218

Jernbanedirektoratet skal arbeide for å nå Hovedmål 3, ved å legge til rette for at mer transport skjer med tog, jf. omtalen på side 5, og skal innhente rapportering fra Bane NOR SF på indikatorene i tabellen over

3.3.1 Prioriteringer for å redusere klimagassutslippene i tråd med en omstilling til et lavutslippssamfunn og redusere andre negative miljøkonsekvenser i 2018

Jernbanens miljøfortrinn er først og fremst knyttet til transport av store godsvolumer over lange avstander og store personstrømmer i og mellom de store byområdene, særlig på Østlandet. Det viktigste virkemiddelet for å nå etappemålene knyttet til klimagassutslipp og ren luft er å gjøre jernbanen attraktiv både for person- og godstransport der toget har sine

miljøfortrinn. Selv om det viktigste virkemiddelet for å nå målene knyttet til utslippsreduksjoner er å overføre trafikk til jernbanen, er det også viktig å redusere klimagassutslipp og støy fra jernbanevirksomhet.

Jernbanedirektoratet skal redegjøre for status i oppfølgingen av miljømålene i årsrapporten for 2018.

Redusere klimagassutslipp

Jernbanens viktigste bidrag til reduserte klimagassutslipp er å ta markedsandeler fra de transportformene som har høyere utslipp. Samferdselsdepartementet er derfor opptatt av at Jernbanedirektoratet bidrar til å gjøre jernbanen konkurransedyktig, ved at direktoratets prioriteringer bidrar til å opprettholde god driftsstabilitet og målrettet utvikling av jernbaneinfrastrukturen og transporttilbudet. Samferdselsdepartementet er også opptatt av at Jernbanedirektoratet bidrar til at det er enkelt å reise kollektivt, gjennom å legge til rette for god tilgang til rutedata og annen reiseinformasjon og enkel billettering.

Klimaloven setter nye krav til rapportering. Jernbanedirektoratet må bistå Samferdselsdepartementet i å innhente rapportering på virkninger av tiltak og beregne kostnader og effekter av ulike tiltak på jernbanen

Redusere støy

Jernbanedirektoratet skal følge utviklingen i antall personer som er utsatt for støy som en del av oppfølgingen av Bane NOR SF.

Begrense tapet av naturmangfold

Jernbanedirektoratet skal i 2018 og i samarbeid med aktørene på jernbanen og aktuelle kommuner arbeide med å begrense jernbanenettets og togtrafikkens negative påvirkning på naturmangfoldet.

4. ANDRE FORUTSETNINGER OG KRAV

4.1 Effektivisering

I den politiske plattformen for regjeringen er det varslet flere tiltak for fornying og modernisering. Dette er nødvendig for å effektivisere offentlig sektor og sikre gode konkurransevilkår for norsk næringsliv. Det er et meget sentralt mål å effektivisere jernbanesektoren slik at vi får mest mulig ut av de bevilgningene som brukes på jernbanen. Jernbanedirektoratet skal aktivt og systematisk bidra til å nå dette målet.

Samferdselsdepartementet utvikler/har utviklet i samråd med Jernbanedirektoratet og Bane NOR SF en gevinstrealiseringsplan for jernbanereformen. Effektivisering i Bane NOR SF følges primært opp i eierstyringen av foretaket. Samferdselsdepartementet er opptatt av at jernbanereformens gevinster realiseres. Jernbanedirektoratet skal i sitt kjøp av tjenester fra

Bane NOR SF søke å hente ut de relevante effektene av effektiviseringen i Bane NOR SF, også de som er beskrevet i gevinstrealiseringsplanen.

Reformen for *avbyråkratisering- og effektivisering (ABE-reformen)* er videreført i statsbudsjettet 2018. Formålet er å gi insentiv til mer effektiv statlig drift og skape handlingsrom for prioriteringer. Deler av gevinstene fra mindre byråkrati og mer effektiv bruk av midlene blir i de årlige budsjettene overført til fellesskapet. Denne innhentingene er i 2018 satt til 0,7 pst. av driftsutgiftene til alle statlige virksomheter. Grunnlaget for beregningen i 2018 er saldert budsjett 2017. For Jernbanedirektoratet er produktivetsgevinsten i 2018 satt til 1 854 000 kr på kap./post 1352/01 Driftsutgifter, 997 000 kr på kap./post 1352/21 Spesielle driftsutgifter – planer og utredninger og 35,6 mill. kr på kap./post 1352/71 Kjøp av infrastruktur tjenester – drift og vedlikehold. I tertial- og årsrapportene skal det gå fram hvilke tiltak som er gjort for å følge opp produktivetsgevinsten på kap./post 1352/01 Driftsutgifter og kap./post 1352/21 Spesielle driftsutgifter. Produktivetsgevinst over kap./post 1352/71 Kjøp av infrastruktur tjenester – drift og vedlikehold er forutsatt tatt ut i avtalen mellom direktoratet og Bane NOR SF.

For å styrke styringsdialogen mellom Samferdselsdepartementet og etatene/tilsynene når det gjelder effektivisering, har departementet utviklet konkrete indikatorer for måling av *drifts- og administrasjonseffektivitet* i virksomhetene. Jernbanedirektoratet skal rapportere på indikatorene for drifts- og administrasjonseffektivitet i tertialrapportene og årsrapportene. Departementet vil komme tilbake med nærmere presiseringer om utregningene.

4.2 Digitalisering

Jernbanedirektoratet skal arbeide systematisk med å utnytte tildelte ressurser bedre og øke produktiviteten. Digitalisering av arbeidsprosesser og tjenester (digitalt førstevalg) er et sentralt virkemiddel i dette arbeidet. Vi viser i denne sammenheng til digitaliseringsrundskrivet H-7/17 av 08.09.2017, jf. også brev fra Samferdselsdepartementet av 29.11.2017.

Det fremgår av digitaliseringsrundskrivet at departementene innen utgangen av 2018 skal vurdere hvilke tjenester som bør ses i sammenheng med andre virksomheters tjenester, og om tjenestene egner seg for utvikling av tjenestekjeder (jf. H-7/17, pkt. 1.2). For å kunne foreta en slik vurdering er vi avhengig av bidrag fra etatene. Departementet ber derfor Jernbanedirektoratet om å foreta en tilsvarende kartlegging på sitt område. Vi ber spesielt om å bli opplyst om det er behov for at Samferdselsdepartementet tar initiativ overfor andre departementer for å lette samarbeidet om tjenester mellom Jernbanedirektoratet og underliggende virksomheter i andre sektorer. Vi ber om tilbakemelding senest 1. oktober 2018.

4.3 Risikostyring

Mål- og resultatstyring er det overordnede styringsprinsippet i statlig forvaltning. Vilåret for en god mål- og resultatstyring er at ledelsen kjenner og aktivt håndterer utfordringene og

uvisshetene som kan påvirke måloppnåelsen på en negativ måte. Bestemmelser om økonomistyring i staten kap 2.4 omhandler kravene til internkontroll og risikostyring i statlige virksomheter. Ledelsen i Jernbanedirektoratet skal påse at risikostyringen og internkontrollen i direktoratet fungerer tilfredsstillende. I henhold til bestemmelsene i kap 1.5.2 skal departementet forsikre seg om at alle virksomheter har tilfredsstillende internkontroll slik at fastsatte mål og resultatkrav følges opp, ressursbruken er effektiv og virksomheten er drevet i samsvar med gjeldende lover og regler. Departementet ønsker en oversikt over virksomhetenes arbeid med risikovurderinger og risikostyring, og tar sikte på å komme tilbake til Jernbanedirektoratet med en nærmere bestilling om dette før sommeren 2018.

Risikostyring er en del av etatsstyringen. Jernbanedirektoratet skal gjennom styringsdialogen med Samferdselsdepartementet synliggjøre hvilken usikkerhet som er knyttet til mål- og resultatoppnåelsen i sektoren og virksomhetens interne mål, og redegjøre for hvordan usikkerheten blir håndtert og styrt. Dersom det blir nødvendig skal etaten anbefale og iverksette tiltak for å håndtere risiko knyttet til mål- og resultatoppnåelsen.

Samferdselsdepartementet ber om at Jernbanedirektoratet i det første etatsstyringsmøtet i 2018 redegjør for de viktigste risikoelementene som kan påvirke sektorens og virksomhetens mål- og resultatoppnåelse i 2018 og senere år. Direktoratets vurderinger av disse og eventuelt andre risikoelementer identifisert gjennom året, skal inngå i både tertial- og årsrapportene. Vi ber om at Jernbanedirektoratet i særlig grad gjør rede for sin oppfølging av ERTMS-prosjektet.

4.4 Samfunnssikkerhet

Arbeidet med samfunnssikkerhet skal være målbart, systematisk og sporbart og inngå som en integrert del av etatens virksomhet. Det overordnede målet for arbeidet med samfunnssikkerhet og beredskap i samferdselssektoren er å unngå store uønskede hendelser som medfører skader på personer, miljø eller materiell og minske følgene av slike hendelser hvis de skulle oppstå, samt sikre pålitelighet og framkommelighet i transport- og kommunikasjonsnett i både normalsituasjoner og under påkjenninger.

Mål og krav for samfunnssikkerhetsarbeidet i etatene er fastlagt i "Strategi for samfunnssikkerhet i samferdselssektoren" fra 2015. Som det fremgår av strategien skal etatene særskilt prioritere følgende tre områder:

- Klimatilpasning
- Informasjons- og IKT-sikkerhet
- Sikring av kritiske objekter, systemer og funksjoner

I 2016 konkretiserte etatene hva ovennevnte prioriteringer innebærer for egen virksomhet gjennom utarbeidelse av egne strategier for samfunnssikkerhet og tilhørende handlingsplaner.

Jernbanedirektoratet skal i første halvår 2018 utarbeide tilsvarende strategi og tilhørende handlingsplan for egen virksomhet. Strategi og handlingsplan skal synliggjøre forholdet mellom strategiske mål, tilstand og status innenfor målområdene og tilhørende aktiviteter og tiltak, og sendes til departementet som et selvstendig vedlegg til første tertialrapport. Rapportering på oppfølging av strategien og handlingsplanen legges ved den andre tertialrapporten. I tertialrapportene skal det gis et overordnet sammendrag av dokumentene. Jernbanedirektoratet skal i 2018 fortsette å delta på de halvårlige kontaktmøtene om samfunnssikkerhet som departementet avholder i forbindelse med ovennevnte rapportering.

Samferdselssektoren er en viktig del av totalforsvaret, og etatene og selskapene skal kunne yte støtte til Forsvaret i sikkerhetspolitisk krise og krig.

Jernbanedirektoratet skal ha en sikkerhetsorganisasjon som samsvarer med de oppgaver og de behov direktoratet har og vil kunne få på sikkerhetsområdet. Vi ber i denne sammenheng Jernbanedirektoratet prioritere det forebyggende sikkerhetsarbeidet gjennom oppfølging av bestemmelsene i sikkerhetsloven med forskrifter. Forebyggende sikkerhet etter sikkerhetsloven handler i denne sammenheng om sikkerhetsarbeid internt i direktoratet.

IKT-sikkerhet

Jernbanedirektoratet skal sikre egne informasjons-, kommunikasjons- og styringssystemer slik at disse har nødvendig beskyttelse, høy integritet og begrenset tilgjengelighet. Samferdselsdepartementet ber om at Jernbanedirektoratet integrerer IKT-sikkerhet som en del av virksomhetens øvrige samfunnssikkerhets- og beredskapsarbeid, og sikrer at IKT-systemer som understøtter samfunnsviktige tjenester og funksjoner på eget ansvarsområde, er beskyttet mot både tilsiktede og utilsiktede hendelser. Direktoratet bes om å rapportere på eget IKT-sikkerhetsarbeidet i forbindelse med øvrig rapportering på sikkerhetsområdet, jf. omtale over.

4.5 Nasjonal digital høydemodell

Kartverket gjennomfører prosjektet Nasjonal digital høydemodell som innebærer oppmåling av hele landet ved hjelp av flybåren laserskanning. Prosjektet gjennomføres og finansieres i samarbeid med fagetatene som har behov for slike data. Rammen for prosjektet er økt til 420 mill. kr, samtidig som ferdigstillelsen av prosjektet er skjøvet til 2022.

I samsvar med tidligere kontakt om saken ber departementet Jernbanedirektoratet om å legge videreføring av deltakelsen i prosjektet og finansieringsbidraget på 1 mill. kr i 2018 til grunn i avtalen om kjøp av infrastruktur tjenester fra Bane NOR SF.

4.6 Betaling for tjenester

Bane NOR SF arbeider med å innføre et endret avgiftsordning, ytelsesordning og økt betaling for stasjonstjenester, hensettingstjenester, mv. Samferdselsdepartementet ber direktoratet følge arbeidene og være i dialog med Bane NOR SF og departementet om hvordan ordningene bidrar til å oppnå de transportpolitiske målsetningene.

Jernbanedirektoratet skal innhente inntektsprognoser fra Bane NOR SF for øvrige inntektene enn de kommersielle inntektene fra eiendomsvirksomheten, og innarbeide inntektsprognosene i sitt budsjettgrunnlag som oversendes Samferdselsdepartementet innen de fastsatte budsjettfristene.

5. ADMINISTRATIVE FORHOLD

5.1 Internasjonalt samarbeid

Regjeringen vil føre en aktiv europapolitikk, og er i ferd med å utarbeide en ny strategi for samarbeidet med EU i perioden 2018 – 2021. Oppfølging av denne strategien blir viktig i 2018. Direktoratet bes bidra i departementets arbeid og for øvrig være oppdatert og bidra der det er relevant og der det kan styrke utøvelsen av direktoratets funksjon.

5.2 Fellesføring - motvirke arbeidslivskriminalitet ved kjøp av varer og tjenester

Offentlige oppdragsgivere har som innkjøpere av varer og tjenester et særskilt ansvar for å motvirke arbeidslivskriminalitet. Det forventes at offentlige virksomheter går foran i arbeidet med å fremme et seriøst arbeidsliv. Jernbanedirektoratet skal ved anskaffelser og i oppfølging av inngåtte kontrakter sikre at deres leverandører følger lover og regler. Jernbanedirektoratet skal i årsrapporten redegjøre for resultater fra oppfølging av inngåtte kontrakter og hvordan virksomhetens anskaffelser er innrettet for å gjennomføre dette hensynet.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet har i samarbeid med Nærings- og fiskeridepartementet og Direktoratet for forvaltning og IKT utarbeidet rundskrivet H-8/2017 med forklaring på hvordan denne fellesføringen skal forstås og hvordan virksomhetenes resultater skal gjengis i årsrapportene.

5.3 Forskning og utvikling (FoU)

Det er i Nasjonal transportplan 2018-2029 beskrevet et betydelig kunnskapsbehov når det gjelder fremtidige transportbehov, kapasitetsbehov i infrastrukturen og endringer i sektoren knyttet til klimateknologi og digitalisering. Samferdselsdepartementet legger til grunn at etaten kan gi departementet råd knyttet til disse temaene innenfor sitt område, og at etaten benytter FoU for å forbedre kunnskapsgrunnlaget der det er behov for dette.

Pilot-T starter opp i 2018 og forvaltes av Innovasjon Norge og Norges Forskningsråd. Det er viktig med god dialog mellom transportvirksomhetene, Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og NTP-sekretariatet på den ene siden og virkemiddelapparatet, representert ved Forskningsrådet, Innovasjon Norge og Enova på den andre siden for å sikre en koordinert og målrettet innsats innen FoU og pilotering i transportsektoren. Samferdselsdepartementet ber Jernbanedirektoratet delta i denne dialogen.

6. BUDSJETTILDELING OG FULLMAKTER

Stortinget vedtok statsbudsjettet for 2018 den 14. desember 2017, jf. Prop. 1 S/Innst. 13 S (2017-2018).

6.1 Vedtatte bevilgninger til Jernbanedirektoratet for 2018

I

På statsbudsjettet for 2018 bevilges under:

Kap.	Post	Formål	Kroner
Utgifter			
1330		Særskilte transporttiltak	
	76	Reiseplanlegger og elektronisk billettering	50 500 000
	77	Kjøp av tjenester fra Entur AS	13 900 000
1352		Jernbanedirektoratet	
	01	Driftsutgifter	457 458 000
	21	Spesielle driftsutgifter – planer og utredninger, kan overføres, kan nyttes under post 72	203 301 000
	70	Kjøp av persontransport med tog, kan overføres	3 484 100 000
	71	Kjøp av infrastrukturtjenester – drift og vedlikehold, kan overføres, kan nyttes under post 72 og post 73	8 225 456 000
	72	Kjøp av infrastrukturtjenester – planlegging av investeringer, kan overføres, kan nyttes under post 71 og post 73	2 137 800 000
	73	Kjøp av infrastrukturtjenester – investeringer, kan overføres, kan nyttes under post 71, post 72 og post 74	8 892 639 000
Inntekter			
4330		Særskilte transporttiltak	
	01	Gebyrer	13 900 000
4352		Jernbanedirektoratet	
	01	Innbetalinger til norsk jernbaneskole og norsk jernbanemuseum	95 800 000

6.2 Øvrige budsjettmessige forutsetninger og oppdrag

Samferdselsdepartementet legger til grunn at Jernbanedirektoratet har oversikt over forbruket på postene 71, 72 og 73, jf. stikkordene «kan overføres» og «kan nyttes under». Midlene skal utbetales i takt med forventede utgifter, hensyntatt Bane NOR SFs likviditetssituasjon, jf. Reglement for økonomistyring i staten, kap. 6 og Prop. 1 S (2017-2018).

Jernbanedirektoratets driftsutgifter (kap./post 1352/01)

Bevilgningen for 2018 på kap. 1352, post 01 Driftsutgifter skal dekke direktoratets drift, herunder driftsutgifter til Norsk jernbaneskole og Norsk jernbanemuseum.

Jernbanedirektoratet skal drive Norsk jernbaneskole som er kompetansesenter for jernbanesektoren i Norge. Direktoratet har i 2017 vurdert fremtidig organisering og tilknytningsform for jernbaneskolen og saken skal avklares i 2018.

I tildelingsbrevet for 2017 ble det lagt til grunn at Norsk jernbanemuseum skulle organiseres en egen etat underlagt Jernbanedirektoratet. Tilknytningsformen har vist seg å ikke samsvare fullt med krav i økonomiregelverket. Vi viser til pågående dialog om organisering og tilknytningsformen for museet. Departementet forutsetter at justert organisering av Norsk jernbaneskole og Norsk Jernbanemuseum ikke innebærer økt bevilgningsbehov.

Jernbanedirektoratets utgifter til reiseplanlegger og elektronisk billettering, samt kjøp av tjenester fra Entur AS (kap./post 1330/76 og 1330/77)

Ansvar for oppgaver knyttet til nasjonal reiseplanlegging og elektronisk billettering ble overført fra Statens vegvesen til Jernbanedirektoratet fra og med april 2017.

Jernbanedirektoratet skal gjennom å ivareta disse oppgavene bidra til at det er enkelt å reise kollektivt og at statens initiativer på området ivaretas samordnet og effektivt.

Jernbanedirektoratet og Statens vegvesen skal ha god dialog på områder der det er overlapp mellom ansvarsområder etter overføringen, slik at begge etater har tilgang til relevant informasjon og den samlede kompetansen på de aktuelle områdene utnyttes effektivt.

Jernbanedirektoratet skal i 2018 gjennomføre statens kjøp av tjenester fra Entur AS innen innhenting av rutedata, nasjonal reiseplanlegging og sentrale tjenester innen elektronisk billettering. Samferdselsdepartementet viser til Prop. 1 S (2017–2018), kap. 1330 post 76 for omtale av hvilke tiltak som skal finansieres. Det er videre lagt opp til at Entur AS skal overta ansvaret for å levere grunnleggende tjenester knyttet til elektroniske støttesystemer for billettering. Tjenestene skal finansieres ved gebyr, jf. omtale under kap. 4330, post 01. Jernbanedirektoratet skal i 2018 kreve inn gebyret, og gjennomføre statens kjøp av tjenester fra Entur AS knyttet til leveranse av disse tjenestene, jf. omtale under kap. 1330, post 77.

6.3 Fullmakter gitt ved behandlingen av Prop. 1 S/Innst. 13 S (2017-2018)

Stortinget vedtok bl.a. disse fullmaktene for Samferdselsdepartementet:

"II

Merinntektsfullmakter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2018 kan:

1.

overskride bevilgningen under	mot tilsvarende merinntekt under
kap. 1352 post 01	kap. 4352 post 01

Merinntekt som gir grunnlag for overskridelse skal også dekke merverdiavgift knyttet til overskridelsen, og berører derfor også kap. 1633, post 01 for de statlige forvaltningsorganene som inngår i nettoordningen for merverdiavgift.

Merinntekter og eventuelle mindreinntekter tas med i beregningen av overføring av ubrukt bevilgning til neste år.

IV

Tilsagnsfullmakter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2018 kan gi tilsagn om tilskudd utover gitt bevilgning, men slik at samlet ramme for nye tilsagn og gammelt ansvar ikke overstiger følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme
1352		Jernbanedirektoratet	
	74	Tilskudd til eksterne	1 340 mill. kroner

VI

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser for investeringsprosjekter

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2018 kan:

1.

gjennomføre disse tidligere godkjente investeringsprosjektene:	innenfor en endret kostnadsramme på:
Farriseidet-Porsgrunn	7 559 mill. kroner

Fullmakten gjelder også forpliktelser som inngås i senere budsjettår, innenfor kostnadsrammen for prosjektet. Samferdselsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

2. pådra forpliktelser som inngås i senere budsjettår, innenfor det enkelte prosjekts kostnadsramme for prosjekter som har startet opp før 2016 og er omtalt i Prop. 1 S. Samferdselsdepartementet gis fullmakt til å prisjustere kostnadsrammen i senere år.

3. forplikte staten for fremtidige budsjettår utover gitt bevilgning for prosjekter som ikke er omtalt med kostnadsramme overfor Stortinget inntil følgende beløp:

a.

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme for gamle og nye forpliktelser	Ramme for forpliktelser som forfaller hvert år
1352		Jernbanedirektoratet		
	72	Planlegging nye prosjekter	3 000 mill. kroner	1 500 mill. kroner
	73	Investeringer, jernbane	3 000 mill. kroner	1 000 mill. kroner

VII

Fullmakter til å pådra staten forpliktelser utover budsjettåret for drifts- og vedlikeholdsarbeider

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2018 kan forplikte staten for framtidige budsjettår utover gitt bevilgning inntil følgende beløp:

Kap.	Post	Betegnelse	Samlet ramme for gamle og nye forpliktelser	Ramme for forpliktelser som forfaller hvert år
1352		Jernbanedirektoratet		
	71	Drift og vedlikehold	9 000 mill. kroner	3 000 mill. kroner

XI

Restverdisikring for eksisterende materiell, oppgraderinger av eksisterende materiell og investeringer i nytt materiell

Stortinget samtykker i at Samferdselsdepartementet i 2018 for det togmateriellet som inngår i statens kjøp av persontransporttjenester med tog på kap. 1352 Jernbanedirektoratet, post 70 Kjøp av persontransport med tog, kan:

- gi en restverdigaranti for bokførte verdier på inntil 7 043 mill. kroner
- gi ytterligere restverdigaranti til oppgraderinger og nyinvesteringer innenfor en ramme på inntil 1 191 mill. kroner. Det legges til grunn 75 pst. restverdigaranti.

XII

Opprettelse av post uten bevilgning

Stortinget samtykker i at kap. 1352 Jernbanedirektoratet, post 74 Tilskudd til eksterne, opprettes i statsregnskapet 2018 uten bevilgning."

Samferdselsdepartementet delegerer disse fullmaktene til Jernbanedirektoratet.

Samferdselsdepartementet vil i eget brev redegjøre for direktoratets forvaltning av ERTMS-ombordutstyr, jf. omtale under vedtak XII over.

6.4 Fullmakter etter bevilgningsreglementet

Finansdepartementet delegerte i rundskriv R-110 av 13. januar 2017 noen fullmakter etter bevilgningsreglementet til departementene. Disse fullmaktene kan departementet delegere videre til underliggende etater. For Jernbanedirektoratet er én fullmakt relevant:

Fullmakt til å inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester ut over budsjettåret:

Samferdselsdepartementet delegerer til Jernbanedirektoratet fullmakt til å inngå leieavtaler og avtaler om kjøp av tjenester ut over 2018. Leieavtalene og avtalene om kjøp av tjenester må gjelde kjøp til den ordinære driften av etaten, f.eks. leie av lokaler, kontorutstyr og kjøp av renholds- og vaktmestertjenester. Etaten må kunne dekke inn utgiftene i forbindelse med avtalene innenfor et uendret bevilgningsnivå på kap. 1352, post 01 Driftsutgifter i hele avtaleperioden. For alle avtaler ut over budsjettåret må Jernbanedirektoratet nøye vurdere behovet for oppsigelsesklausuler. Ved vurderingen skal hensynet til den framtidige handlefriheten veie tungt. Dette gjelder særlig når avtalene går over flere år.

Dersom fullmakten ikke blir benyttet etter forutsetningene, kan Samferdselsdepartementet trekke den tilbake. I forklaringene til statsregnskapet for 2018 må Jernbanedirektoratet vise at de disposisjonene som er gjort, ligger innenfor fullmakten.

I rundskriv R-110 er det også flere andre fullmakter som Samferdselsdepartementet kan delegere til underliggende virksomheter. Dersom Jernbanedirektoratet har behov for én/flere av disse fullmaktene, må direktoratet ta dette opp med departementet.

6.5 Anmodnings-/verbalvedtak

6.6 Merknader fra transport- og kommunikasjonskomiteen

Samferdselsdepartementet viser til merknader fra komiteens flertall til «Post 71 Drift og vedlikehold» på side 43 i Innst. 13 S (2017-2018):

«Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, viser til at vedlikeholdsetterslepet på jernbaneinfrastruktur har bygget seg opp over flere år i perioden 2005–2014. Ved utgangen av 2014 ble etterslepet beregnet til 18,7 mrd. kroner. Flertallet

mener det er viktig å prioritere vedlikehold av eksisterende infrastruktur og har økt bevilgningene til dette formålet betydelig de siste årene.

[...] Flertallet viser til nylig vedtatt Nasjonal transportplan 2018–2029, og at målet for perioden er at vedlikeholdsetterslepet skal reduseres ytterligere fra dagens nivå. Flertallet viser til budsjettforliket for 2018 hvor bevilgningen økes med hele 447,5 mill. kroner. Flertallet foreslår at 500 000 kroner av budsjettforlikets 447,5 mill. kroner på kap. 1352 post 71 omdisponeres til kap. 1300 post 75 Telemuseet. Flertallet foreslår at kap. 1352 post 71 økes med 447 mill. kroner utover regjeringens budsjettforslag 2018 og bevilges 8 239 700 000 kroner.»

7. RAPPORTERING OG RESULTATOPPFØLGING

Jernbanedirektoratet skal rapportere både i og etter budsjettåret.

Summen av rapporteringene i tertialrapportene, årsrapporten og på etatsstyringsmøtene skal bidra til en best mulig styringsdialog og fortløpende resultatoppfølging. Etatsstyringsmøtene bør utfylle og forklare de skriftlige rapportene, snarere enn å gjengi disse.

Nedenfor følger krav til Jernbanedirektoratets rapportering i årsrapport og tertialrapporter i 2018, herunder kravene som det allerede er vist til tidligere i dette brevet.

Samferdselsdepartementet viser til at det pågår en dialog mellom departementet og direktoratet om utvikling av styringsinformasjon og rapportering tilpasset behovene i den reformerte organisasjonsstrukturen og styringsmodellen for jernbanesektoren. Denne dialogen vil fortsette i 2018, og kravene til årsrapport og tertialrapportene for 2018 kan endres som følge av dette.

7.1 Årsrapport

Jernbanedirektoratet skal årlig utarbeide en årsrapport til Samferdselsdepartementet. Årsrapporten og årsregnskapet skal utarbeides etter fastsatt standard.

Årsrapporten skal blant annet inneholde en helhetlig framstilling og vurdering av Jernbanedirektoratets gjennomførte aktiviteter og resultater. Dette omfatter også resultater fra aktiviteter Bane NOR SF gjennomfører på oppdrag for direktoratet. Den skal gi et grunnlag for å vurdere om ressursene Jernbanedirektoratet har hatt til rådighet, har blitt brukt effektivt og etter forutsetningene. Vi viser til vedlegget for nærmere redegjørelse av rapporteringskravene i årsrapporten. Kravene er tilsvarende som for årsrapporten 2017.

Årsrapporten skal for øvrig i alle fall inneholde rapportering om følgende:

- *Resultatoppnåelse ift. målene i Nasjonal transportplan 2018-2029*, herunder forklaringer til avvik fra forutsetninger og krav fra departementet (jf. kap. 3. Mål, styringsparametere og oppdrag for 2018), herunder:
 - Status i oppfølgingen av målene for å gjøre transportsystemet mer robust og pålitelig (punktlighet, regularitet og oppetid).

- Status i oppfølgingen av målene for universell utforming (Antall/andel passasjerer på stasjoner med universell utforming eller som er definert som «tilgjengelige»; antall/andel stasjoner med assistanseordning for togpassasjerer)
- Status i oppfølgingen av trafikksikkerhetsmålene
- Status i oppfølgingen av miljømålene
- Oppfølging og resultater fra *effektiviseringstiltak og gevinstrealiseringsplanen* fra jernbanereformen (jf. kap. 5 Andre forutsetninger og krav, Effektivisering), herunder:
 - Tiltak som er gjort for å følge opp ABE-reformen
 - Resultater på utviklede konkrete indikatorer for måling av drifts- og administrasjonseffektivitet i direktoratet.
- Status i Jernbanedirektoratets *risikostyring* (jf. kap. 5 Andre forutsetninger og krav, Risikostyring), herunder status for oppfølging av risikoforhold ved jernbanereformen. Rapporteringen skal i alle fall omfatte en oppsummering av identifiserte utfordringer og risikoer i budsjettåret, og hvilke tiltak som er iverksatt for å håndtere risiko.
- Resultater fra direktoratets oppfølging av inngåtte kontrakter og hvordan virksomhetens anskaffelser er innrettet for å *sikre at leverandører følger lover og regler* (jf. også kommende rundskriv om fellesføring om å motvirke arbeidslivskriminalitet i kap. 6).
- Jernbanedirektoratets *oppfølging av regjeringens handlingsplan for kollektivtransport* på etatsens område. Oppfølgingen skal inngå i den ordinære rapporteringen og etatsstyringen.

Årsrapport med regnskap for 2018 skal sendes departementet senest 15. mars 2019. Årsrapporten skal publiseres innen 1. mai 2019, eller så snart rapporten er behandlet i styringsdialogen mellom departementet og Jernbanedirektoratet.

7.2 Tertialrapporter

Så snart som mulig etter tertialsiftet og senest 15. juni (første tertial) og 15. oktober (andre tertial) 2018, skal Jernbanedirektoratet sende tertialrapport til departementet. Rapporten skal inneholde:

- Status i etatsens oppfølging av fastsatte mål i Nasjonal transportplan 2018-2029, herunder forklaringer til avvik fra forutsetninger og krav fra departementet (jf. kap. 3. Mål, styringsparametere og oppdrag for 2018). Dette omfatter bl.a.:
 - Status i oppfølgingen av målene for å gjøre transportsystemet mer robust og pålitelig (punktlighet, regularitet og oppetid).
 - Status i oppfølgingen av trafikksikkerhetsmålene, herunder oppfølging av Safetec-rapporten. Safetec-rapporten vil være et fast punkt på dagsorden for etatsstyringsmøtene i 2018.
- Eventuelle mottatte varsler fra Bane NOR om at noen av de pågående investeringsprosjektene ikke når, eller ser ut til å nå, de mål og forutsetninger som er avtalefestede og detaljert i Prop. 1 S (2017-2018) (jf. kap. 4 Mål, styringsparametere

- og oppdrag for 2018, Prioriteringer i forbindelse med kjøp av infrastrukturtenester – investeringer)
- Oppfølging og resultater fra effektiviseringstiltak og gevinstrealiseringsplanen fra jernbanereformen (jf. kap. 5 Andre forutsetninger og krav, Effektivisering), herunder:
 - Tiltak som er gjort for å følge opp ABE-reformen for kap./post 1352/01 og 1352/21.
 - Resultater på utviklede konkrete indikatorer for måling av drifts- og administrasjonseffektivitet i direktoratet.
 - Status i Jernbanedirektoratets risikostyring (jf. også kap. 5 Andre forutsetninger og krav, Risikostyring), herunder status for oppfølging av risikoforhold ved jernbanereformen. Rapporteringen skal i alle fall omfatte en oppsummering av identifiserte utfordringer og risikoer i budsjettåret, og hvilke tiltak som er iverksatt eller vil bli iverksatt for å håndtere risiko.
 - Særskilt rapportering på ERTMS-prosjektet, herunder risikovurdering og tiltak for å redusere risiko.
 - En prognose og status for bruken av bevilgningene for budsjettåret, herunder en prognose for mer- /mindreforbruk sammenliknet med bevilgningen.
 - Vise framdrift, økonomi og evt. risikoreduserende tiltak for investeringsprosjekter.
 - Disponeringen av delegerede fullmakter gitt ved behandlingen av Prop. 1 S (2017-2018) og som gjelder forpliktelser ut over budsjettåret.

Status i arbeidet med *samfunnssikkerhet og beredskap, herunder arbeidet med IKT-sikkerhet* i Jernbanedirektoratet (jf. kap. 5, IKT-sikkerhet). Det vises til Riksrevisjonens merknader vedrørende IKT-sikkerhet i Dokument 1 (2014-2015).

7.3 Plan for etatsstyringsmøtene

Samferdselsdepartementet legger opp til at det avholdes tre ordinære etatsstyringsmøter med Jernbanedirektoratet i 2018. I tillegg til de tre ordinære etatsstyringsmøtene skal det avholdes et etatsstyringsmøte om årsrapporten for 2018 i mars/april, samt et kontaktmøte om samfunnssikkerhet og beredskap i juni.

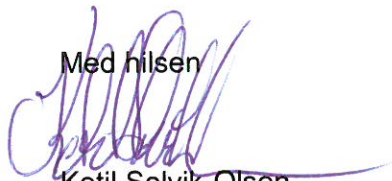
Samferdselsdepartementet viser til følgende omforente kalender for disse møtene og frister for tilhørende rapportering fra direktoratet til departementet:

Aktivitet	Dato	Tidspunkt
<i>Etatsstyringsmøte 1/2018 – møte med statsråden</i>	<i>24. januar</i>	<i>10:00 – 11:00</i>
Årsrapport 2017 til departementet	15. mars	
<i>Etatsstyringsmøte 2/2018 – årsrapporten 2017</i>	<i>5. april</i>	
Kontaktmøte om samfunnssikkerhet og beredskap	13. juni	10:00 – 13:00
Tertialrapport 1/2018 til departementet	15. juni	
<i>Etatsstyringsmøte 3/2018</i>	<i>20. juni</i>	
Tertialrapport 2/2018 til departementet	15. oktober	
<i>Etatsstyringsmøte 4/2018</i>	<i>20. oktober</i>	

8. AVSLUTNING

I samsvar med § 7 i Reglement for økonomistyring i staten stiller Samferdselsdepartementet bevilgningene på kap. 1352, kap. 4352 samt kap./post 1330/76 og 1330/77 og kap./post 4330/01 til disposisjon for Jernbanedirektoratet i 2018. Bevilgningene skal brukes i samsvar med de styringssignalene som er gitt i Prop. 1 S (2017-2018) og Innst. 13 S (2017-2018), ved Stortingets behandling av statsbudsjettet for 2018, i dette tildelingsbrevet, ev. supplerende tildelingsbrev og i etatsstyringsmøtene.

Med hilsen

Ketil Solvik-Olsen
statsråd

Fredrik Birkheim Arnesen
ekspedisjonssjef

Kopi
Riksrevisjonen

Vedlegg

Krav til årsrapport og årsregnskap – vedlegg til tildelingsbrevet for 2018

Årsrapporten skal inneholde seks deler, med følgende benevnelse og rekkefølge:

- I. Leders beretning
- II. Introduksjon til virksomheten og hovedtall
- III. Årets aktiviteter og hovedtall
- IV. Styring og kontroll i virksomheten
- V. Vurdering av framtidsutsikter
- VI. Årsregnskap

Årsregnskapet består av:

- Ledelseskomentarer
- Oppstilling av bevilgningsrapportering
- Oppstilling av artskontorrapportering
- Oppstilling av virksomhetsregnskapet

Årsrapport med årsregnskap sendes Samferdselsdepartementet senest 15. mars 2019.

Årsrapporten

- *Leders beretning*
Beretningen skal på et overordnet nivå være en introduksjon til årsrapportens mer detaljerte redegjørelse, men ikke et rent sammendrag. Den bør inneholde:
 - en vurdering av etatens samlede resultater for året (gode og dårlige).
 - en vurdering av de samlede resultatene opp mot ressursbruken (ses opp mot årsregnskapet og ledelseskomentarene der)
 - overordnet framstilling av de viktigste prioriteringene og sentrale forhold som har hatt betydelig innvirkning på oppnådde resultater.Leders beretning skal signeres av direktøren. Den bør ikke overstige en til to sider.
- *Introduksjon til virksomheten og hovedtall*
Denne bør inneholde:
 - kort omtale av myndighet, ansvarsområde og overordnede mål for (*navn på etat*)
 - en presentasjon av etaten hvor tilknytningsform og organisasjonsstruktur omtales.

Nøkkeltall

- antall ansatte pr. 31.12.18

Utvikling over de to siste årene

- årsverk
- samlet tildeling
- utnyttelsesgrad av bevilgningen
- driftsutgifter
- lønnsandel av driftsutgifter
- konsulentandel driftsutgifter

- volumtall som viser hva slags tjenester etaten produserer og omfanget av disse.

Presentasjonen bør ikke overskride to-tre sider.

- *Årets aktiviteter og resultater*

Redegjørelsen i denne delen er et viktig grunnlag for departementets rapportering til Stortinget og bør inneholde:

- analyse og vurdering av resultater og/eller oppnådde effekter basert på informasjon i forrige punkt. Dette kan gjøres ved å sammenlikne mellom år og ved å bruke utdrag av relevante regnskapsdata eller beregnede nøkkeltall
- redegjørelse for oppnådde resultater ut fra mål og resultatkrav satt i tildelingsbrevet, - vesentlige forhold som etaten vil framheve
- redegjøre for gjennomføring av oppdrag som Samferdselsdepartementet har gitt og som etaten mener belyser resultater og måloppnåelse
- hovedfunn i gjennomførte evalueringer
- gjennomførte brukerundersøkelser
- redegjørelse for ressursbruk og vurdering av denne. I denne forbindelse skal det bl.a. redegjøres for indikatorene for drifts og administrasjonseffektivitet for 2017-2018. Disse er:
 - KPI1: Årsverksutgift
Lønn og sosiale utgifter/Antall årsverk
 - KPI2: Totalutgift pr. årsverk
Sum total utgifter/antall årsverk
 - KPI3: Lønnsutgiftsandel
Lønn og sosiale utgifter/Sum totale utgifter
 - KPI4 Andel administrative utgifter
Administrasjonsutgifter/Sum totale utgifter
 - KPI5 Administrative utgifter pr. årsverk
Administrasjonsutgifter/Antall årsverk
- effektiviseringstiltak og -gevinster i 2018
- forklaringer og kommentarer til vesentlige mer- og mindreutgifter/inntekter i bevilgningsoppstillingen i årsregnskapet
- bruken av fullmaktene som ble gitt ved Stortingets behandling av Prop. 1 S (2017-2018) samt av Samferdselsdepartementet. Dette må ses i sammenheng med note B til regnskapet.

- *Styring og kontroll i virksomheten*

Informasjonen under dette punktet skal gi Samferdselsdepartementet grunnlag for å vurdere om etaten har god styring og tilfredsstillende kontroll, samt belyse om systemene som etaten har, bidrar til å oppnå mål og resultater og om måloppnåelsen er effektiv. Det er ikke behov for en fullstendig redegjørelse hvert år om støtte- og styringssystemer. Vi ber om en kort vurdering av følgende vesentlige forhold som kan ha betydning for departementets styring og kontroll:

- etatens risikovurdering og ev. tiltak for å redusere risiko
- om det er avdekt vesentlige svakheter, feil, mangler i opplegget for intern kontroll, samt ev. utbedringstiltak som er satt i verk
- om internkontrollen har avdekt vesentlige svakheter, feil og mangler i kritiske prosesser og aktiviteter, samt om det er iverksatt tiltak for å bøte på disse
- rapportering av vesentlige forhold knyttet til personalmessige forhold, likestilling, HMS/arbeidsmiljø, diskriminering og ytre miljø.

Dersom det er aktuelt, bes etaten rapportere om følgende:

- prosjekter og igangsatte tiltak knyttet til systemer for styring
- forvaltningen av egne eiendeler (materielle verdier)
- bemannings-, kapasitets- og kompetansesituasjonen i virksomheten
- systemer for å samle inn, måle, rapportere og evaluere resultater
- utførte endringer som følge av tilsynssaker eller andre oppfølgingssaker som er av betydning for departementets styring.

Etaten må vurdere om det er andre forhold av betydning for departementets styring som etaten bør rapportere om.

- *Vurdering av framtidsutsikter*
Jernbanedirektoratet/Statens vegvesen/Kystverket bør relatere framtidsutsikter til oppfølgingen av Nasjonal transportplan 2014-2023.

Etaten bes redegjøre for:

- utviklingstrekk i samfunnet eller ev. andre vesentlige endringer som etaten har vurdert, og som den mener vil kunne påvirke evnen til å nå resultater og mål på lengre sikt
- forhold som har blitt aktuelle i løpet av året og som vil ha betydning for årene som kommer (konkrete forhold i og utenfor etaten som vil virke inn på framtidig evne til å løse samfunnsoppdraget, gitt oppnådde resultater, planlagte tiltak og prioriteringer).

Denne delen bør ikke være på mer enn en til to sider.

- *Vedlegg*
Det kan benyttes egne vedlegg for å rapportere om særskilte forhold.

Årsregnskapet

- *Ledelsekommentarer*
Denne skal inneholde direktørens vurderinger av vesentlige forhold ved årsregnskapet. Kommentarene skal være knyttet til innholdet i alle oppstillinger som inngår i årsregnskapet. Det må opplyses om revisjonsordningen for etaten.

Direktøren skal bekrefte at årsregnskapet gir et dekkende bilde av etatens disponible bevilgninger og av regnskapsførte utgifter, inntekter, eiendeler og gjeld og avlagt i henhold til bestemmelser om økonomistyring i staten og rundskriv R-115 fra Finansdepartementet og krav fra Samferdselsdepartementet i instruksen og økonomistyring og i tildelingsbrev.

Årsregnskapet avlegges ved direktørens signatur på ledelsekommentarene.

- *Bevilgningsrapporteringen med noter*
Det vises til krav som er fastsatt i Finansdepartementets rundskriv R-115. Rapporteringen, inkludert notene, skal være fullstendige og korrekte og i samsvar med kravene i R-115. Ved behov kan f.eks. ytterligere noter utarbeides.
- *Artskontorrapporteringen med noter*
Det vises til Finansdepartementets rundskriv R-115.

- Jernbanedirektoratet som fører virksomhetsregnskapet etter de statlige regnskapsstandardene (SRS), skal i tillegg utarbeide en oppstilling av dette regnskapet. Oppstillingen skal presenteres i samsvar med kravene i Finansdepartementets rundskriv R-114.